

Наша Слова

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 41 (1036) 12 КАСТРЫЧНІКА 2011 г.

Дарагія сябры “Нашага слова”!

У гэтым квартале адбылося чаканае сезоннае павышэнне колькасці падпісчыкаў, але яно аказалася не такім значным, як чакалася. Падпіска значна вырасла ў Менску, Бярэсці, Паставах, Слоніме. Нязначна вырасла падпіска ў многіх раёнах краіны. Разам з тым абсалютна алагічна ўпала падпіска ў Магілёўскай вобласці. Больш стала раёнаў, дзе “Наша слова” не выпісваюць зусім.

Ліпень Каstryчнік

Берасцейская вобласць:

Баранавічы р.в.	13	13
Бяроза р.в.	7	8
Белаазёрск р.в.	1	1
Бярэзец гор.	15	20
Ганцавічы р.в.	2	2
Драгічын р.в.	1	1
Жабінка р.в.	2	2
Іванава р.в.	2	2
Івацэвічы р.в.	10	8
Камянец р.в.	3	5
Кобрын гор.	2	2
Лунінец гор.	4	3
Ляхавічы р.в.	2	3
Маларытка р.в.	2	1
Пінск гор.	12	12
Пружаны р.в.	6	8
Столін р.в.	1	1
Усяго:	85	92

Ліпень Каstryчнік

Гомельская вобласць:

Буда-Кашалёва	-	-
Брагін р.в.	1	1
Ветка р.в.	2	2
Гомель гор.	32	34
Гомель РВПС	2	2
Добруш р.в.	1	1
Ельск р.в.	1	1
Жыткавічы р.в.	7	7
Жлобін гор.	1	1
Калінкавічы гор.	2	1
Карма р.в.	2	2
Лельчицы р.в.	2	2
Лоеў р.в.	2	2
Мазыр гор.	4	3
Акцябарскі р.в.	-	1
Нароўля р.в.	-	-
Петрыкаў р.в.	2	2
Рэчыца гор.	-	1
Рагачоў гор.	1	1
Светлагорск гор.	2	3
Хойнікі р.в.	-	-
Чачэрск р.в.	-	-
Усяго:	64	67

Гарадзенская вобласць:

Бераставіца	3	3
Ваўкаўскі гор.	8	8
Воранава р.в.	5	5
Гародня гор.	34	35
Гародня РВПС	7	8
Дзятлава р.в.	15	15
Зэльва р.в.	3	3
Іўе р.в.	3	2
Карэлічаў р.в.	7	9
Масты р.в.	6	6
Наваградак гор.	8	7
Астравец р.в.	5	5
Ашмяны р.в.	4	5
Смаргонь гор.	7	7
Слонім гор.	8	11
Свіслач р.в.	5	5
Шчучын р.в.	4	4
Ліда	11	12
Усяго:	143	150

Менская вобласць:

Беразіно р.в.	3	3
Барысаў гор.	6	6
Вілейка гор.	1	1
Валожын гор.	9	9
Дзяржынск р.в.	5	5
Жодзіна гор.	4	3
Клецк р.в.	1	-
Крупкі р.в.	3	3
Капыль р.в.	1	1
Лагойск	1	1
Любань р.в.	-	-
Менск гор.	279	296
Менск РВПС	10	12
Маладечна гор.	14	16
Мядзель р.в.	4	3
Пухавічы РВПС	6	5
Нясвіж р.в.	1	1
Смалявічы р.в.	2	2
Слуцк гор.	6	6
Салігорск гор.	5	6

Магілёўская вобласць:

Бабруйск гор.	5	3
Бялынічы р.в.	1	1
Быхаў р.в.	1	1
Глуск р.в.	1	1
Горкі гор.	1	1
Дрыбін р.в.	-	-
Кіраўск р.в.	1	1
Клічаў р.в.	-	-
Клімавічы р.в.	-	-
Касцюковічы р.в.	1	3
Краснаполле р.в.	-	-
Крычаў р.в.	-	-
Круглае р.в.	1	1
Мсціслаў р.в.	2	2
Магілёў гор.	62	61
Магілёў РВПС	4	2
Асіповічы гор.	8	9
Слаўгарад р.в.	1	1
Хоцімск р.в.	2	2
Чэркаў р.в.	1	1
Чавусы р.в.	-	-
Шкліў р.в.	9	4
Усяго:	101	94
Усяго на краіне:	860	890

ISSN 2073-7033

9 772073 703003

215 гадоў з дня нараджэння Міхала Без-Карніловіча

Без-Карніловіч

Міхал Восіпавіч (10.10.

1796-19.1.1862), беларускі гісторык, краязнавец і этнограф, вайсковы тапограф, статыстык, генерал-маёр. Нарадзіўся ў шляхецкай сям'і ў Магілёўскай губерні. Скончыў 1-ы кадэцкі корпус (1816). Пад яго кіраўніцтвам у 1831-47 праводзілася тапографічнае і вайсковы статыстычнае вывучэнне Менскай, Наўгародской, Віцебскай, Валынскай губерні і Беластоцкай агрупі. У час знаходжання на Беларусі збіраў гістарычныя і этнографічныя матэрыялы, на падставе якіх выдаў кнігу “Гістарычныя звесткі пра выдатныя мясціны на Беларусі...” (СПБ., 1855), дзе таксама разгледжаны пытанні этнічнай тэрыторыі,

побыту і культуры беларусаў. Тэрыторыю Беларусі абліччоўваў Віцебскай і Магілёўскай губерніямі, астатнія землі называў Літвой. Беларусамі лічыў толькі “нашчадкаў вічоў”, гаварыў пра беларусаў як пра асобы народ і ставіў іх у аднінштвар з суседнім народамі. Адзначаў згуртаванасць Полацкай зямлі ў 1230-40-я гады ў барацьбе з нямецкай агресіяй, даваў іх паходжанне вялікаму князю Вялікага Княства Літоўскага Віценя з роду полацкіх князёў. Даў даволі аб'ектыўную характарыстыку беларускага народа, апісаў яго цяжкае жыццё. Асабы раздзелы кнігі прысвяціў апісанню народных абрадуў, звычаяў, вытворчай дзеянасці, народнай метгаралягіі. М.Г. Чарнышэўскі лічыў гэту кнігу “не бескарыснай для тых, у каго пад рукамі няма добра газуру кніг па рускай гісторыі”.

115 гадоў з дня нараджэння Міколы Шчакаціхіна

Шчакаціхін

Мікола (Мікалай)

Мікалаевіч (1(13)

каstryчніка 1896,

Масква — 1 красавіка 1940, Белебей

Башкірскай АССР),

беларускі мастацтвазнавец

і гісторык, тэарэтык

мастацтва, педагог.

У 1914-1918

вучыўся ў Маскоўскім універсітэце.

З 1922 у Менску. У

1922-1924 працаўваў

БДУ, дацэнт; у 1925-

1928 — у Інбелкульце (стварыў пры Інбелкульце Камісію па гісторыі мастацтва), у 1929-

1930 — у БелАН. Адзін з

заснавальнікаў беларускага

мастацтвазнавства; вывучаў

старожытныя фрэскі, абрэзы,

манументальнае дойлідства 11-

18 ст., гравюры Ф. Скарыны,

творчасць мастакоў В. Вашчанкі,

М. Філіповіча, В. Волкава,

А. Грубэ, І. Ахрэмчыка,

У. Кудрэвіча. Упершыню ў

беларускім мастацтвазнавстве

выпрацаўваў наукоўскую кан-

цепчу гісторыі беларускага

ЦАРКОЎНАЯ ЛЕКСІКА ЎСХОДНІХ СЛАВЯН

Лексіка – слоўны запас пэўнай мовы.

Многія царкоўныя слова, асабліва запазычаныя з грэцкай мовы (*Біблія, ікона, літургія* і інш.), на мовах славян гучыць практична гэтак жа. Некаторыя слова па-рознаму вымаўляюцца ў залежнасці ад канфесійнай прыналежнасці чалавека: праваслаўным уласціва вымаўляць іх на грэцкі і рускі лад, католікам – на лацінскі і польскі. Напрыклад: *епіскап і біскуп, літургія і міша або імша* (відазменене слова “меса”), *манастыр і кляштар...* Доўгі час у слоўніках беларускай мовы прысутнічала слова *анёл*, але цяпер з’явілася і *ангел*, што для праваслаўных звычайней. У “Пачаеўскіх лістках” на украінскай мове таксама пішашца *ангел*, хаця свецкія слоўнікі і Украінскае Біблейскае таварыства ўжываюць *ангол*. На рускай мове некаторыя аўтары пішуць *аггел*. **Дыякан** або **д’якан?** Першое слова мае афіцыйны ўжытак, другое – размоўны. Гэтак жа і па-руску: *диакон* і *дьякон*.

У мастацкай літаратуры можна сустрэць і больш сваесаблівые слова. Так, паслом Максімам Багдановічам у вершы “Кніга” называе **псальма: Вось псальма слічная**.

“Як той алень шукае
Крыніцы чыстай,
так шукаю Бога я”.

Ідэя верша ўзятая з Псалтыра: “Як лань прагне патокай вады, так прагне душа мада Язбэ, Божа” (Пс. 41, 2).

Ніжэй прыводзяцца некаторыя царкоўныя слова на беларускай, рускай і ўкраінскай мовах, чыё гучанне і напісанне больш-менш адрозніваецца.

Абраз / Образ / Образ
Адпяванне / Отпевание / Відспівування
Алтар / Алтарь / Вівтар
Ангел, анёл / Ангел / Ангел, ангол
Асвячэнне / Освешчение / Освячение
Ахварнік / Жертвенник / Жертвоник

Багаславенне, блаславенне / Благословение / Благословення
Багаслоўе / Богословие / Богослов’я

Вавілонская вежа / Вавилонская башня / Вавилонська башта
Вера / Вера / Віра
Веравызнанне / Вероисповедание / Віровізнання
Вербная нядзеля / Вербное воскресенье / Вербна неділя
Вянчанне / Венчание / Вінчання

Грэх / Грех / Гріх
Грэхападзенне / Грехопадение / Гріхопадіння

Дабравешчанне / Благавещение / Благовіщэнне
Дабрадзея / Добротель / Добродзя
Дзеянні Святых Апосталаў / Деяния Святых Апостолов / Дії Святых Апостолів
Дыякан / Диакон / Диякон

Евангелле / Евангелие / Євангеліе, Євангелія
Елеасвячэнне / Елеосвящение / Слеосвячэння
Епархія / Епархия / Єпархія
Епіскап / Епископ / Спископ
Еўхарыстыя / Евхаристия / Святастя

Запаведзь / Заповедь / Заповідь
Звон / Колокол / Дзвін

Каджэнне / Каждение / Кадіння
Кадзіла / Кадило / Кадило
Капліца / Часовня / Каплиця
Кніга Быцця / Книга Бытия / Книга Буттія

Крыж / Крест / Хрест

Малебен / Молебен / Молебень
Міласціна / Милостыня / Милостиня
Мірапамазанне / Миропомазанне / Миропомазання

Набажэнства, бағаслужэнне, бағаслужба / Богослужение / Богослужіння

Новы Запавет / Новый Завет / Новый Завіт, Новый Заповіт
Нядзельная школа / Воскресная школа / Недільна школа

Ойча наш / Отче наш / Отче наш

Падсвечнік / Подсвечник / Свічник
Паломніцтва / Паломничество / Паломништво

Памесная царква / Поместная церковь / Помісна церква
Паніхіда / Панихіда / Панаахида

Пост / Пост / Піст
Праваслаўе / Православие / Православ’я

Проповедзь / Проповедь / Проповідь

Прычастце / Причастие / Причастя

Прэабражэнне Гасподняе / Преобразование Господне / Преображеніе Господне, Переображеніе Господне

Пяцідзясятніца / Пятидесятница / П’ятидесятница

Радаўніца / Радуница / Радуніца

Распяцце / Распятие / Розн’яття

Раство / Рождество / Різдво

Сабораванне / Соборование / Соборування

Сашэсце Святога Духа на апо-

сталоў / Существо Святого Духа на апостолов / Зіштество Святога Духа на апостолів, Сходження Святога Духа на апостолів

Свята / Праздник / Свято
Святар / Священник / Священик

Сімвал веры, Верую / Символ веры, Верую / Символ віры, Віру

Сінайскае заканадаўства / Сінайское законодательство / Сінайське законодавство

Спаведзь / Исповедь / Сповідь

Стары Запавет / Ветхий Завет / Стары Завіт, Стары Заповіт

Стрэчанне Гасподняе / Сретение Господне / Стрітення Господне

Сусветны патоп / Всемирный потоп / Всесвітний потоп

Тайная Вячэра / Тайная Вечеря

Троіца / Троица / Троїця, Трайця

Трысвятое / Трисвятое / Трисвяте

Уваскрэсенне Хрыстовае / Воскресение Христово / Воскресіння Христове

Уваход Гасподні ў Ерусалім (Ерусалім) / Вход Господень в Іерусалім / Вхід Господа в Іерусалім (Єрусалім)

Увядзенне ў храм Прасвятой Багародзіцы / Введение во храм Пресвятой Богородицы / Введеніе в храм Пресвятой Богородиці

Уздзвіжанне Жыватворнага Крыжа Гасподняго / Воззвіжение Животворящего Креста Господня / Воззвіжненіе Животворящаго Хреста Господняго

Узнясенне Гасподняе, Узвіжненне Гасподняе / Вознесение Господне / Вознесіння Господне

Успенне Божай Маткі / Успение Божьей Матери / Успіння Божої Матері

Успрыемнік / Восприемник / Восприемник

Харугва / Хоругвь / Хоругва

Хроснае знаменне / Крестное знамение / Хрестне знамення

Хросны ход / Крестный ход / Хрестыні хід

Хросныя бацькі, Хрышчонія бацькі / Крёстные родители / Хрещені бацькі

Хрысцянін / Христианин / Християнин

Хрышчэнне / Крещение / Хрещеніе

Царква / Церковь / Церкви

Уладзіслau ЛУПАКОЎ,
прахаджанін праваслаўнага
храма ў гонар Ціхвінскай
іконы Божай Маці,
г. Брэст.

скага мясцовага радыё, якую вядзе Ганна Малахоўская-Васюніна. У сядзібе таварыства каля образа святой Ефрасінні Полацкай нябеснай заступніцы і асветніцы Беларусі была запалена сімвалічная Паходня Свабоды ў гонар беларускага паэта і грамадскага дзеяча Ніла Сымонавіча Гілевіча. Юбілею паэта была прысвечана беларуская перадача Севастопаль-

Здароўя Вам, дарагі беларускі Волат, творчых по-

Канферэнцыя арганізацыі ТБМ Лідскага каледжа

5 кастрычніка 2011 г. у Лідскім каледжы прыйшла справаудачна-выбарная канферэнцыя арганізацыі ТБМ каледжа, як складовай часткі Лідской гарадской арганізацыі ТБМ.

Дэлегаты канферэнцыі заслухалі справаудачну намесніка старшыні арганізацыі Наталлі Курсевіч. Дзейнасць арганізацыі призналі станоўчай.

Была абрана Рада арганізацыі ТБМ Лідскага каледжа ў складзе 4 чалавек: Наталля Курсевіч - старшыня, Таццяна Гурын - намеснік старшыні, Кацярына Жамойда - скарбнік і Арцём Маліноўскі. Рэвізорам абраны Аляксей Бараненка. Абраны дэлегаты на справаудачна-выбарную канферэнцыю Лідской гарадской арганізацыі - усе сябры рады і старшыні суполак. Былі рэкамендаваны кандыдатуры сяброў арганізацыі на з’езд ТБМ - Наталля Курсевіч і Арцём Маліноўскі.

На канферэнцыі выступіў намеснік дырэктара каледжа па выхаваўчай працы А.М. Сямашка, які прапанаваў арганізацыі супрацоўніцтва з адміністрацыяй каледжа, зрабіў шэраг пропаноў па праектах, якія ў маглі рэалізоўвацца сумесна, у прыватнасці - выпуск электроннай газеты ТБМ каледжа, арганізацыя літаратурных сустреч і г.д.

СПРАВАУДАЧА намесніка старшыні арганізацыі ТБМ Лідскага каледжа Наталлі Курсевіч за 2009-11 гг.

Апошняя канферэнцыя арганізацыі ТБМ Лідскага каледжа прыйшла ў кастрычніку 2008 года. Тады на ўліку стаяла 560 чалавек. Старшынам арганізацыі быў абраны Міхася Іванавіч Мельнік.

31 верасня 2010 г. у сувязі з выхадам на пенсію

Міхася Мельніка абавязкі старшыні выконвала Наталля Курсевіч.

У 2010 годзе ў склад арганізацыі ТБМ Лідскага каледжа уваходзілі 16 суполак - каля 320 чалавек.

На сёння засталіся арганізацыі ў групах:

- гр. 64 да - старшыня Вольга Банцівіч;

- гр. 65 да - старшыня Наталля Курсевіч;

- гр. 88 па - старшыня Святлана Кавалевіч;

- гр. 4 ск - старшыня Максім Грышкевіч;

- гр. 6 с - старшыня Аляксей Бараненка;

- гр. 7 ск.

- гр. 183 т - старшыня Артур Кійко;

- гр. 23 л - старшыня Павел Лабоцька;

- гр. 13 у - старшыня Кацярына Анацка;

- гр. 182 т - старшыня Павел Сурага;

- гр. 13 в - старшыня Павел Вільбік;

- гр. 5 да - старшыня Вераніка Кіеня;

- гр. 6 да - старшыня Кацярына Жамойда;

- гр. 91 па - старшыня Таццяна Гурын;

- гр. 67 да.

Пры гэтым пасля 1 верасня 2011 года створаны 4 суполкі (5 да, 6 да, 91 па, 67 да). Усяго на ўліку стаіць 15 суполак, прыблізна 200-250 чалавек.

Арганізацыя ТБМ Лідскага каледжа дзеянічала ў складзе Лідской гарадской арганізацыі ТБМ, прымала ўдзел у мерапрыемствах гарадской і рэспубліканскай арганізацыі.

Сябрэ арганізацыі прымалі актыўны ўдзел у 2-й, 3-й і 4-й Агульнанацыянальнай дыктоўках. 22 лютага 2009 года ў

II Агульнанацыянальнай дыктоўцы ў Лідзе 1-е месца занялі навучэнцы каледжа: Падчашы Яўген і Васік Сяргей; 2-е месца занялі: Кіяко Артур і Сыцько Кірыл; 3-е месца заняла Шарафановіч Ірына.

Нобелеўскую прэмію па літаратуре атрымаў Тумас Транстромер, найбуйнейшы шведскі паэт XX стагоддзя

Нобелеўскую прэмію Тумас Транстромер атрымаў за тое, што праз свае «змястоўныя» прапрысція вобразы ён дае нам новае разуменне рэчаінсці. Пра гэта, а 14.00 6 кастрычніка 2011 абвесціў на прэс-канферэнцыі пастаянны сакратар Шведскай акадэміі Петар Энглунд.

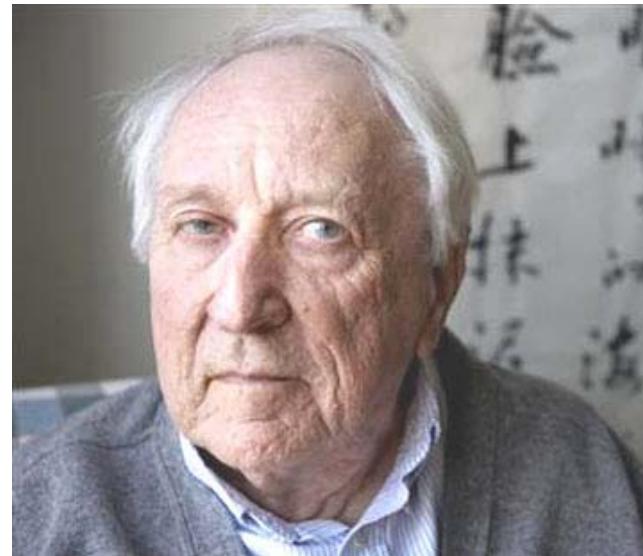
Тумасу (Томасу) Транстромеру — 80 гадоў (ён нарадзіўся 15 красавіка 1931 г. у Стакгольме). Найбуйнейшы шведскі паэт XX стагоддзя.

Паводле асноўнай прафесіі — лекар-псіхолаг; працаўваў у гэтай якасці спачатку ў турме для непаўнагадовых, пазней — з асобамі, якія атрымалі цяжкія (часам невылечныя) калечтвы на працоўных месцах.

Професійны піяніст.

Транстромер — лаўрэат усіх асноўных літаратурных прэмій, што прысуджаюцца ў Скандинавіі. Яго вершы выйшлі ў зборніках «17 вершоў» (1954), «Гаяніцы ў дарозе» (1958), «Няскончанае неба» (1962), «Гукі і сляды» (1966), «Змрочназоркі» (1970), «Сцежкі» (1973), «Балтыйская моры» (1974), «Бар'ер ісцін» (1978), «Дзікі рынак» (1983), «Жывым і мёртвым» (1989) ды іншых.

Дазнаўшыся пра тое,

што яго ўганаравалі Нобелем, Транстромер быў «здзіўлены і ўражаны».

Т. Транстромер стаў восьмым прадстаўніком Швеціі, хто атрымаў Нобеля па літаратуре. Прэмію ў літаратуре атрымлівалі: Сельма Лагерлёф (1909), Карл Густаў Вернер фон Хайдэнстам (1916), Эрык Аксель Карл-фельт (1931), Пер Лагерквіст (1951). Эйвінд Юнсан і Хары Марцинсан (1974), у 1966 г. Нобеля атрымала Нэлі Закс — немка, што ў 1940 г. эмігравала ў Швецию.

Перакладчык Лявон Баршчэўскі перастварыў ве-

рши Тумаса Транстромера пабеларуску пры канцы 1990-х: «Зборнік паэта выпадкова трапіў у рукі, некаторыя творы натхнілі — вырашыў перакласці». Пераклады былі апублікаваны ў альманаху «Annus Albarutenicus» (Год беларускі) № 3, 2002, што выдаецца на Беласточчыне.

— Транстромер — паэт вельмі традыцыйны, вельмі скандынаўскі. Чытаючи, адчуваеш усю гэту шырыню — мора, скалы, неба... З іншага боку, адчуваеща і непаспешліві скандынаўскі тэмперамент: многа гэтых вершоў запар не прачытаеш.

запальвае на ўмненні траву.
Сусвет запоўнены рагамі ды ўюкамі апад імі
коціцца вазакі прывідна сярод бацькавых
асвеченых уладаранняў.

Пензярбург размешчаны на тым самым
градусе шыраты што і знішчэнне
(ці бачыў ты прагажосць
гэтай вежы нахільнай?)
і паўз заледзяньлівія кварталы
яшчэ пльыве нібы мядуза
бядняк у сваім шынялі.

І тут, захутаны ў пасты,
ён як даўней аточаны гуртамі смеху,
ды яны даўным-даўно выправіліся
у мясціны далёка па-над межамі дрэваў.

Хісткі людскі каўчэг:
Зірні, як морак амаль што апальвае
зімовую вуліцу душаў.
Таму сядзь у сваю вогненнную каляніцу
і пакінь зямлю!

Асамотнены шведскі дом

Гармідар чорных хвой
і дымных промняў поўні.
Тут панікляя хатка стаіць,
здаецца, без прыкмет жыцця.

Пакуль росы ўранку звініць,
і стары дрыготкі рукою
расчыняе вакно і адпускае
ды выпускае яго.

А недзе на свеце стаіць
хатка новая выпараючыся
азёрным матыльком,
што ўещца пры яе рагу

насярод лесу што пры смерці
там, дзе гніццё чытае
праз акуляры соку
высвідраваны ў кары пратакол.

Лета з бялявымі дажджамі
альбо навальнічна хмара ў самоце
над сабакам што брэша і брэша.
Зерне ўбіваеща ў зямлю.

Усхваляваныя галасы, твары
лятучы па тэлефонных дратах
на крылах маленьких імклівых
праз тарфянікаў доўгія мілі.

Дом на выспе рачной. У падмурку
змрочна маўчаць камяні.
Куродым наяспіны-паляць
паперы лесу таемныя.

Даждж вяртаецца ў неба.
Святло ўздоўж ракі віецца.
Хатка на строме назірае
за белымі быкамі вадаспаду.

Восень са шпачынаю хеўрай,
што тримаюць золак у страху.
Закалянецьлю людзі
рухающа ў тэатры ценяю.

Хай адчуваюць яны без страху
тыя нябачныя крылы
ды Боскую энергію,
што вызвалілася ўначы.

До-мажор

Калі ён па спаткінні пайшоў долу вуліцай
снег кружляў у паветры.

Зіма надышла пакуль яны
ляжалі ў абдымках адно ў аднаго.
Ноч зіхцела белізною.
— і пайшоў ад узехі.

Уесь горад каціўся пад адхон.
Усмешлівия мінакі —

Пасміхаліся ўсе з-за настаўленых каўняроў.

Было вольна!
І ўсе пытальнікі заспівалі пра

Боскае існаванне.

Гэтак думаў ён.

Праўвалася музыка
і доўгімі крокамі рушыла
у снежную замець.

Усё ў вандроўцы да ноты **до**
І стрэлка дрыготкі компасу

настроілася на **до**.

Гадзіна звышпакутаў.

Было лёгка!

Пасміхаліся ўсе з-за настаўленых каўняроў.

З гары

Я стаю на гары і гляджу на затоку.

Лодкі ляжаць на паверхні лета.

„Мы самнамбулы. Рухаемся за месяцам”, —

Так кажуць белія ветразі.

„Мы падкрадаемся да соннага дому.

Мы стукаемся наверх, у дзвёры.

Мы схіляемся да свабоды”, —

Так кажуць белія ветразі.

Адзін раз я ўбачыў

як жаданні пльывуць пад ветразем.

Яны тримаюцца таго самага курсу —

толькі быць на плаву.

„Мы цяпер разбітыя. І нікога з намі”, —

Так кажуць белія ветразі.

Павольная музыка

Дом зачынены.

Сонца прабываеца ў яго праз шыбы
і награвае верх пісмовага стала,

што досьць моцны, каб тримаць цяжар

чалавечых лёсаў.

Сёння мы стаімо на доўгім разлеглым адхоне.

Шмат хто апрануты ў чорнае.

Можна заставацца на сонцы і драмаці,

і ведаць, як яно павольна дзмечца наперад.

Я зредку падыходжу да вады. Ды цяпер я тут,
сярод вялікіх камянёў з ціхамірнымі хрыбтамі,
камянёў што паціху прыблукалі назад
і вышлі наверх із хвяляў.

Пераклад Лявона Баршчэўскага,

паводле katunika.org.

НЯДРЭМНАЕ ВОКА ЦЭНЗУРЫ

А. Твардоўскі ў адным з эпізодаў сатырычнай паэмы «Тэркін на том свете» паказвае, як рэдактар «Гробгазеты»

Весь в поту, статейки правіт,

Водіт носом взад-вперед:

То убавіт, то прибавіт,

То свое словечко вставіт,

То чужое зачэркнет.

То его отметіт птичкой,

Сам себе и Глав и Літ,

То возьмет его в кавычки,

То опять же оголіт.

Знать, в живых сидел в газете,

Дорожыл большим постом.

Как прывык на этом свете,

Так и мучітся на том.

Вот прітих, устасівсь тупо,

Рот разинут, взглед потух.

Вдруг навёл на строчки лупу,

Ізбоченясь, как петух.

И последнюю проверку

Применяя, том же лист

Он читае снизу кверху,

А не только сверху вниз.

Гэтая радкі прыходзяць на думку, як толькі прыгадваю час, калі ў выдавецтве «Беларуская Энцыклапедыя» рэдагавалі ў 2008 годзе мой двухтомны «Слоўнік фразеалагізмаў». Ужо даводзілася пісаць у «Нашым слове» (2009. 8 крас.), што рэдакцыя, кіруючыся сваімі цэнзурнымі меркаваннямі, па-першае, не ўключыла ў слоўнік некалькі выразаў, шырокая ўжывальнасць якіх пацвярджалася дзясяткамі прыкладаў; па-другое, змясціла 58 выразаў у «аголеным» выглядзе — без ілюстрацыйных прыкладаў; па-трэцяе, у цэлым выкрасіла больш за 500 апраудальных пацвярджальных цытат-ілюстрацый, непрымальных на погляд рэдактараў.

У «Слоўніку фразеалагізмаў» на с. 32-37 даеца цысліст аўтараў, з твораў якіх браўся ілюстрацыйны матэрый — сказы. Гэты цысліст змішчае 470 прозвішчаў (праважна пісменнікаў, здрэку — літарауразнаўцаў, мовазнайцаў, журналистуў). Чытаючы гэты цысліст, няцяжка заўважыць, што ў ім чамусыці няма прозвішчаў некаторых даволі вядомых аўтараў.

А няма іх таму, што для дырэктара выдавецтва яны аказаліся непажаданымі і былі выкраслены са спісу. Рэдакторы, адпаведна з гэтым, усюды ў тэксце слоўніка выкідалі прыклады-цытаты забракаваных аўтараў. Пералічу тых, хто трапіў пад цэнзарскую выбракоўку: Святлана Алексіевіч, Уладзімір Арлоў, Сяргей Астравец, Ларыса Геніюш, Сяргей Дубавец, Сяргей Законнікаў, Аляксандар Лукашук, Іван Макалович, Вінцэс Мудроў, Уладзімір Някляеў, Вольга Паўлава, Алеся Пашкевіч, Барыс Пятровіч, Міхась Скобла, Масей Сяднёў.

У «Спісе іншых кропкіц слоўніка» (с. 37) даеца 20 назваў перыядычных выданняў (часопісай, газет). Але ў яго не ўвайшлі (былі выкінуты) часопіс «Дзеяслой», газеты «Народная воля», «Наша ні

Ці стане Мір зноў горадам?

Сёння, у наш складаны час, калі ў краіне назіраецца сістэмны крызіс, адным з варыянтаў развіцця нашай эканомікі з'яўляецца турызм, асабліва – замежны. Сёння турызм падзяляецца на рэкрэацыйны адпачынковы, лячбны (медыцынскі) спартыўны, пазнавальны (культурны), дзелавы (прафесійны), кангрэсны (навуковы), рэлігійны (паломніцтва) і этнічны. Сярод вышэйпералічаных відаў турызму видуючу ролю займае культурна-познавальны турызм. Паводле дадзеных статыстыкі, яго доля сярод іншых відаў складае 60%. У адпаведнасці з Хартыяй ЮНЕСКА па культурнаму турызму, прынятай у лістападзе 1974 года, культурны турызм мае мэту азнямленне з помнікамі і славутымі мясцінамі.

Сёння адным з асноўных цэнтраў культурнага турызму з'яўляецца Мірскі замак. Па выніках рэстаўрацыйных работ 1993 г. Мірскі замак быў узнагороджаны дыпломам заслугі "EUROPA NOSTRA", што дало яму магчымасць атрымаць вядомасць за межамі краіны ў якісі аднаго з найлепшых архітэктурных аб'ектаў Еўропы.

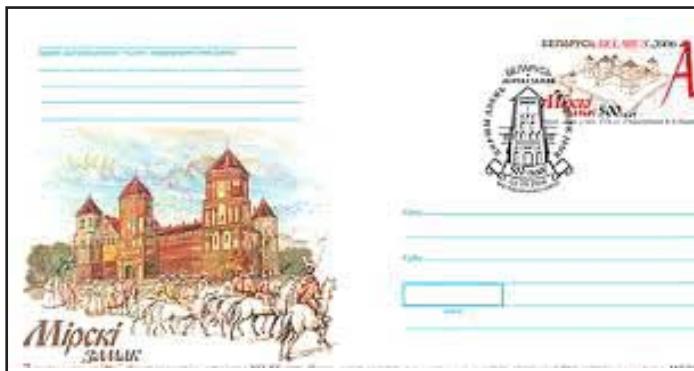
У 2000 г. названы адекуальносці ў Спіс сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны ЮНЕСКА.

Першых турыстаў замак пачаў прымаць яшчэ ў снежні 2008 года, калі ў паўднёва-заходніяй вежы былі адкрыты для наведальнікаў шэсць невялікіх экспазіцый.

Урачыстае адкрыццё ўсяго музеинага комплексу адбылося ў снежні 2010 г. з удзелам Кіраўніка краіны і міністра культуры. Калі журналісты спыталі ў Аляксандра Лукашэнкі, чаму Беларусь ніяк не можа стаць єўрапейскім цэнтрам культурнага турызму, які можа прынесці немалы даход у дзяржаўны скарб, той адказаў наступнае: "Іншыя краіны могуць гэтым пахваліца, таму што яны з гісторыяй, якая адбылася. Нам жа пакуль яшчэ ранавата хваліца, але ўжо ёсьць што паказаць свету".

"У нас гэта пакуль што яшчэ не стала бізнесам – гэтаму трэба вучыцца. А ў тым, што гэты бізнес будзе, я зусім не сумніваюся, таму што кожны год удвойваецца колькасць людзей, якія прыязджают на падобныя ад'екты".

Аднак звернемся да сусветнай статыстыкі і возьмем за аснову такі паказык, як колькасць замежных турыстаў на 1000 жыхароў краіны. Беларускія журналісты палічылі,

што ў Польшчы гэты паказык роўны 400 турыстам, на Украіне – каля 500, у Літве каля 850, у Расіі – 160, а на Беларусі толькі 9 чалавек на 1000 жыхароў. Вось і адказ, чаму ў нас зараз праблема з набыццём замежнай валюты.

Вядома, зараз Мір на-ведваюць тысячы турыстаў, але гэта у асноўным жыхары Беларусі. Білеты для іх нятынныя. Для дарослых – каля 23 тысяч рублёў, для дзяцей – 12 тысяч. Таксама трэба гроши каб даехаць да Міра, паесці, набыць сувеніры. Такім чынам мясцовы турызм не ў стане прынесці вялікія даходы, асабліва калі людзі не маюць вялікіх грошай на культурныя праграмы.

У сваім інтэрвю газете "Комсомольская правда в Белоруссии" у сакавіку 2011 года намеснік дырэктара дэпартамента па турызму Міністэрства спорту і турызму Андрэй Мартынай паведаміў, што арганізаваных замежных турыстаў, якія прыехалі ў Беларусь праз турфірмы ў 2009 г. было

95,5 тысяч, а ў 2010 г. кірухой за 120 тысяч, прычым большую частку турыстаў складаюць грамадзяне Расіі.

Адным з фактараў павелічэння замежнага турызму можа быць развіццё не толькі асобынных турыстычных ад'ектаў, але і гістарычнага наваколля вакол іх. У якасці прыкладу разгледзім гарадскі пасёлак Мір, зараз у ім пра-жывае 2300 чалавек, дзе ён чытаемае адно прымысловое прадпрыемства (філія Гарадзенскага лікёра-гарэлачнага завода "Неманофф") і адно сельскагаспадарчае прадпрыемства (птушкафабрыка "Чырвонаармейская").

Асноўнай каштоўнасцю пасёлка Мір, яго візітнай карткай з'яўляецца замакавы комплекс "Мірскі замак", на базе якога дэйнічае ўстанова "Музей "Замкавы комплекс "Мір", які ў 2010 годзе прыняў 170 тысяч турыстаў. У 2011 годзе прагназуецца павелічэнне іх ліку ў два разы. У межах пасёлка дэйнічает 5 агравядзіб, якія працтваюць

паслугі па харчаванні, пражыванні, арганізацыі экспкурсій. Працуе гасцініца 1 разраду Карэліцкага РУП ЖКГ на 25 месцаў, 3 ад'екты харчавання размешчаны побач з замкам, прыватнае гандлёвае юнітарнае прадпрыемства "Пузатая Хата Мір", прадстаўляе паслугі па харчаванні і арганізацыі экспкурсій.

У дадзены момант гарадскі пасёлак Мір уключаны ў больш за 17 турыстычных маршрутаў познавальнага, агра-экалагічнага, аздараўленчага турызму (аўтамабільны, роварны, пешаходны, камбінаваны).

Уключаны, то уключаны, але глядзець у Міры замежным турыстам пакуль няма чаго, бо ўнікальная гістарычнай аб'екты Міра альбо знаходзіца ў стады доўгагодовай рэстаўрацыі, альбо не ахоўваюцца дзяржавай наогул і паступова разбураюцца.

На мае прапановы беларускім уладам надаць г.п. Мір статус горада атрыманы адмоўны адказ. Вось што піша на гэты конт старшыня гарадзенскага абласнога выканкама Сямён Шапіра. "Гродзенскі абласны выканаўчы камітэт сумесна з Міністэрствам культуры і Міністэрствам спорту і турызму Рэспублікі Беларусь, Карэліцкім райвыканкамам разгледзіў Ваш зварот, які быў накіраваны ў Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, па пытанні прысвоення статусу горада гарадскому пасёлку Мір Карэліцкага раёна. Па дадзеным пытанні паведамляем наступнае.

У адпаведнасці з Законам Рэспублікі Беларусь ад 5 мая 1998 года "Об административно-территориальным делении и порядке решения вопросов административно-территориального устройства Республики Беларусь", населенны пункты Рэспублікі Беларусь адносяцца да пэўных катэгорый у залежнасці ад колькасці населеніцтва, узроўню развіцця і спецыялізацыі вытворчай і сацыяльна-культурнай інфраструктуры, дзяржаўных функцый, якія

ажыццяўляюцца на да-дзенай тэрыторыі.

Горадамі раён-нага падпарадкавання з'яўляюцца населенныя пункты з колькасцю на-сельніцтва звыш 6 тысяч чалавек, якія маюць пра-мысловыя арганізацыі, арганізацыі сацыяльна-культурнага і бытаво-га прызначэння, з перспектывамі далейшага развіцця і росту колькас-ці населеніцтва.

У адпаведнасці з гэтымі прававымі крытычрыямі г.п. Мір нельга аднесці да катэгорыі горада". "Адна-часова паведамляем, што гістарычна гарадскі пасёлак Мір быў "мястэчкам" у адрознен-не ад горада Турава, які з'яўляецца культурным цэнтрам Тураўскага княства, дзе ўз-нікла адна з першых на Русі епіскапія на грэчаскі ўзор".

Асабліва здзіўляе апошнє выказванне. Дастатковая проста прачытаць апошнія эн-цыклапедычныя выданні, каб паставіць гэта сцвярджэнне пад сумнёў. Прывяду адно некаторыя факты. Як населены пункт Мір упершыню згадваецца ў пісьмовых кірыніцах ў 1395 годзе. Ужо ў пятнаццатым стагоддзі Мір стаў горадам і быў абнесені лініяй гарадскіх ума-цаванняў. З 1486 года горад належаў роду Ільінічаў, які ў 1555 годзе зрабіў яго цэнтрам Мірскага графства. З 1568 года горад стаў уладаннем Радзівілаў. З 1579 года Мір мае ня-поўнае магдэбургскае права, з 1589 г. – у складзе Нясвіжскай ардынцыі.

У сярэдзіне 16 ст. горад складаўся з дзвюх частак: Старога і Новага местаў. У ВКЛ местам назваліся толькі гарады, а не мястэчкі.

У горадзе была Троіцкая царква (1533 – 1580), драўляныя (а з 1605 г. – мураваны) касцёл, мураваная ратуша, шпіталь і іншыя гарадскія будынкі.

Новыя гарадскія ўма-цаванні г. Мір атрымалі ў канцы 16 – пачатку 17 ст. Гэта быў земляны вал са сцяной і роў. У горад вялічычыя мураваныя вежы – брамы (Віленская, Менская, Нясвіжская і Слонімская). Дарэчы, падмуркі дзвюх з вышэйзгаданых брамаў знойдзены пад час археалагічных раскопак.

Нягледзячы на заняпад у 19-м стагоддзі, у 1897 годзе ў Міры жыў 5401 чалавек. З 1940 года Мір – раённы цэнтр Баранавіцкага вобласці, з 1954 па 1956 – раённы цэнтр Гарадзенскага вобласці. У мястэчке

занятым на падбор

Мір канчаткова пераўтварыўся, калі перастаў быць раённым цэнтрам.

Паколькі Мір знаходзіцца на мяжы трох абласцей, ён можа стаць рэгіональным цэнтрам аграпнага, вясковага пешага, коннага і роварнага турызму.

У Міры можна пабудаваць гатэль, некалькі танных турыстычных комплексаў, а таксама добраўпарадкаваць шматлікія помнікі гісторыі і культуры.

Мір заўжды быў унікальным горадам, дзе доўгі час мірна сіўнавалі беларусы (каталікі, уніяты і праваслаўныя), вярнуцца іх спрадвечныя гістарычныя назывы.

Мір заўжды быў унікальным горадам, дзе доўгі час мірна сіўнавалі беларусы (каталікі, уніяты і праваслаўныя), вярнуцца іх спрадвечныя гістарычныя назывы.

цёлам і царквой, адкрыты рэшткі вялікага мураванага будынка, магчымы, ратушы. На гэтым месцы можна паставіць памятны знак. На жаль, у адказе С. Шапіры, мае ранейшыя прапановы ніяк не разглядаюцца.

У адным з будынкаў 19 ст. можна зрабіць музей гісторыі беларускіх цыганоў. Пасля аднайўлення і прыстасавання да сучаснасці згаданых помнікаў Міра сюды несумненна пададзецца турысты з ўсходніх краін, а таксама з Ізраіля і краін мусульманскага свету. Было б добра вярнуцца вуліцам Міра ўх спрадвечныя гістарычныя назывы.

Наданне Міру статусу горада стане лагічным увасабленнем дзяржавай палітыкі, скіраванай на развіццё гарадоў-спадарожнікаў, якую актыўна падтрымлівае Кіраўнік нашай дзяржавы.

Добрую падтрымку ідзе вяртання Міру статусу горада зрабіла газета "Советская Белоруссия". 25 чэрвеня ў ёй з'явіўся артыкул Віктара Корбута "Мір твоему дому", у якім ён падтрымаў маю ідзю і таксама прапанаваў унесці ў Дзяржаўны спіс гістарычнокультурных каштоўнасцяў будынак былой школы для падрыхтоўкі равінаў, які паступова разбураеца і чакае рэстаўрацыі.

Зноў да гэтай тэмам Віктар звярнуўся 9 ліпеня ў дадатку да «СБ», які мае назыву «Субботний собеседник». У наведаў малыя беларускія гарады Дзісну (Мірскі раён), дзе жыве 1950 чалавек і Тураў, які атрымаў статус горада ў 2004 годзе, сустрэўся з мясцовымі ўладамі, якія расказаілі, як важна іхнім населеным пунктам мец гарадскі статус. Потым ён з'ездзіў у Мір і Карэлічы, дзе размаўляў пра маю ідзю з мясцовымі жыхарамі і раённым начальніцтвам. Думкі былі розныя, але са становічнай аргументаціяй Корбут прыводзіц літоўскі горад Тракай (гістарычна называецца Трокі), дзе зараз жыве толькі 5600 чалавек. У лічыцца, што Тракай – горад самадастатковы і каларытны, а вось Мір зараз цалкам залежыць ад Замка і гарадскі статус быў бы яму не лішні. З гэтym пагаджаюцца і мясцовыя жыхары Міра, якіх я апытаў у ліпені. Зараз справа за беларускімі

Алег Трусаў,
кандыдат
гістарычных навук.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

**Аўтары цалкам адказныя за падбор
і дакладнасць прыведзенай інфармацыі**

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.

231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Газета падпісаны да друку 10.10.2011 г. у 10.00. Замова № 2030.

Аб'ём 1 друкаваны аркуш. Наклад 2000 асобнікаў.

Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 2160 руб., 3 мес.- 6480 руб.

Кошт у розніце: па дамоўленасці.

Заснавальнік:
ТБМ ім Францішка Скарыны.
Пасведчанне аб реєстрацыі № 908 ад
18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам
інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Адрас рэдакцыі:
231293, Лідскі р-н, в. Даліна.
Адрас для паштовых адпраўленняў:<